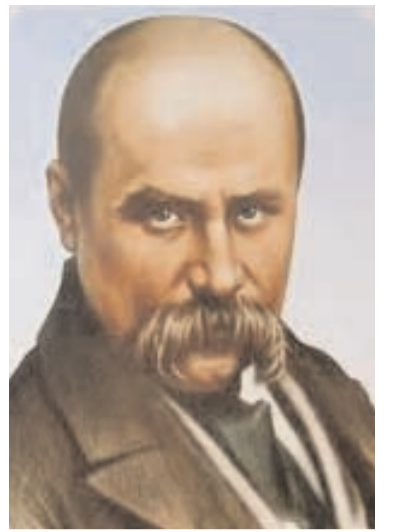

Український ВІСНИК

М. Улебрань

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXI. № 21-22 (листопад) 2014

Павло ТИЧИНА

МАТУСИН ЗАПОВІТ

Раз казала мені мати:
«Можеш мов багато знати,
Кожну мову шанувати,
Та одну із мов усіх
Щоб у серці ти зберіг».
В серці ніжну і погідну
Збережу я мову рідну!

Прочитайте:

- ❖ Громада села Нісіпіту спом'янула учителя
- ❖ Данила Шандра
- ❖ «Мараморощина та мараморошці під час першої світової війни» (I)
- ❖ Негостинський храм
- ❖ До 220-річчя відходу з миру Гр. Сковороди
- ❖ Миколі Майданюку – 80
- ❖ Буковинська осінь
- ❖ ГАУДЕАМУС – без української книги. Чому?
- ❖ Свято рідного села
- ❖ Деонтологія – як «амнезія»

ОГОЛОШЕННЯ

До уваги громадян України, які постійно проживають або тимчасово перебувають у Румунії

Шановні громадяни України!

Повідомляємо про те, що з 16 листопада 2014 р. ліквідується Генеральне Консульство України в Сучаві з включенням консульського округу цієї установи до консульського округу Посольства України в Румунії.

Починаючи з 16 листопада 2014 р. консульські дії будуть здійснюватись у консульському відділі Посольства України в Румунії.

Адреса: 011 862, м. Бухарест, бульвар Авіаторіпор, № 24, Сектор 1. 011 862, București, Bulevardul Aviatorilor, 24, Sector 1.

Телефон: + 4021 230 36 60

Факс: +4021 230 36 61

Ел. пошта: emb_ro@mfa.gov.uaconsulat.ro@gmail.com

Веб-сайт: <http://romania.mfa.gov.ua>

Приєм громадян: Понеділок-п'ятниця з 09.00 до 12.00. Для громадян України, які потрапили у надзвичайні ситуації, прийом здійснюється також у позаробочий час, святкові та вихідні дні.

Посольство України в Румунії

ПАРЛАМЕНТ РУМУНІЇ ПАЛАТА ДЕПУТАТІВ

Парламентська група національних меншин

Депутат Іван Марочко (Союз Українців Румунії)

Прес-реліз

про «вибори» в Донецькій та Луганській областях

Українська громада в Румунії не визнає так звані вибори, які проходили в неділю 2 листопада 2014 року у самопроголошених республіках Донецьк та Луганськ, організовані представниками проросійських сепаратистів, і вважає їх перешкодою для діалогу та знайдення мирних рішень для припинення конфлікту, який руйнує схід України вже понад півроку.

Ці псевдовибори суперечать угодам, підписаним у вересні у Мінську, які передбачають урегулювання конфлікту у східних регіонах України, а також спеціальному законодавству, створеному з метою застосування спеціального режиму місцевого самоврядування, і, крім того, являють собою серйозні порушення суверенітету і територіальної цілісності України.

Вважаю, що ці «вибори» не сприятимуть урегулюванню ситуації і припиненню конфлікту на сході України, а навпаки, призведуть до більшої нестабільності та відсутності безпеки, а бажаний мир в регіоні буде все важче досягти. Давайте не будемо забувати, що тільки за останні 10 днів було зареєстровано 300 жертв, загальне число загиблих в даний час досягає не менше 4000.

Від імені української громади в Румунії хочу відправити подяку румунським властям та міжнародному співтовариству, які не визнали так званих виборів, засудили дії дестабілізації ситуації у східних регіонах і відкрито висловили свою підтримку єдності, суверенітету та територіальної цілісності України.

4 листопада 2014 року

ПАРЛАМЕНТ РУМУНІЇ ПАЛАТА ДЕПУТАТІВ

Парламентська група національних меншин

Бухарест, 5 листопада 2014 р.

Панові Павлові Клімкіну

Міністру закордонних справ України

Вельмишановний пане Міністре,

Ми дізналися про рішення Міністерства закордонних справ України закрити через відсутність коштів необхідних для діяльності, кілька консульських представництв, серед яких і Генеральне Консульство України в Сучаві, починаючи з 15 листопада 2014 року.

Не дивлячись на фінансові обмеження, які зрозумілі в сьогоднішньому складному контексті, ми вважаємо, однак, що наслідки такого рішення негативно вплинуть на українців, які проживають в цьому регіоні і які протягом 13-и років отримували консульські послуги від консульського представництва в Сучаві. Ми підкреслюємо це тому, що, як Ви знаєте, в повітах Румунії Ботошани, Марамуреш та Сучава українська громада числить більше 40 000 осіб, які через свою громадську діяльність зміцнили не тільки свою згуртованість, але заохочували і тісні зв'язки з Україною.

Від імені української громади Румунії, а також і від мого власного, прошу Вас переглянути рішення про припинення діяльності Генерального Консульства України в Сучаві, враховуючи в тому числі можливість подальшої діяльності з меншим числом персоналу.

Якнайскорше повторне відкриття консульського представництва в Сучаві подало б чіткий сигнал підтримки українців Буковини з боку Києва та допомогло б у розв'язанні їхніх проблем через використання всіх дипломатичних джерел.

З надією знайти вигідне рішення для розв'язання вище представленого, прошу Вас, вельмишановний пане Міністре, прийняти запевнення у моїй вельми високій до Вас повазі.

Депутат Іван Марочко

Союз Українців Румунії

ПАРЛАМЕНТ РУМУНІЇ ПАЛАТА ДЕПУТАТІВ

Парламентська група національних меншин

Бухарест, 11 листопада 2014 р.

Панові Генеральному консулу Василю Боєчку

Генеральне консульство України в Сучаві

Вельмишановний пане Генеральний консул,

Як відомо, через кілька днів вступить в силу рішення Міністерства закордонних справ України закрити, через брак коштів, необхідних для діяльності, кілька консульських представництв, серед яких і Генеральне Консульство України в Сучаві. З цього приводу хочу висловити свою тривогу, насамперед тому, що протягом тривалого часу українська громада в повітах Сучава, Марамуреш та Ботошани, яка числить більше 40.000 осіб, знаходила тут реальну допомогу у вирішенні своїх конкретних проблем.

У зв'язку з цим я хотів би підкреслити, зокрема, заангажованість та готовність, яку доказали Ви та Ваші співробітники протягом усієї діяльності представництва України в Румунії, і передати найщирішу повагу Вашим зусиллям для зміцнення міжкультурного діалогу та просування іміджу української громади в регіональному плані.

Вважаю, що ці 13 років діяльності консульського представництва в Сучаві позитивно позначились на житті нашої громади і дали нову перспективу двостороннім відносинам між Румунією та Україною, зміцнюючи міжособистісні стосунки, які стоять в основі розвитку зв'язків між цими двома країнами і реалізації проектів, що представляють спільний інтерес та взаємні вигоди.

Від імені української громади в Румунії та від мого власного хочу побажати Вам успіхів у Вашій подальшій дипломатичній діяльності і висловити надію на знайдення оптимального рішення для якнайскоршого повторного відкриття Генерального Консульства України в Сучаві.

Прошу Вас, пане Генеральний консул, прийняти запевнення у моїй вельми високій до Вас повазі.

Депутат Іван Марочко

Союз Українців Румунії

Громада села Нісіпіту спом'янула учителя Данила Шандра

26 жовтня громада села Нісіпіту відсвяткувала 100-річчя з дня народження учителя Данила Шандра. Подія була ініційована місцевою організацією Союзу Українців Румунії та школою, де працювала 19 років достойна сім'я учителів – Мирослава і Данило Шандро.

Присутні були бувші учителі, колеги по роботі із учителями, бувші учні, теперішні учителі з Ульми, Нісіпіту, представники місцевої примарії на чолі із Николаєм Чоканом, заступником примаря, членом проводу Сучавської Філії Союзу Українців Румунії та інші достойні господарі села.

Із сусіднього села Бродина був учитель Михайло Георгій із дружиною. Він бувший учень учителів Шандро, котрі учителювали і в селі Рогожешти, де народився і провів дитинство Михайло Георгій.

Учасники свята мали нагоду відвідати Меморіальний музей учителів Шандро, відкритий у школі села Нісіпіту, де вони працювали.

Музей був відкритий кілька років тому за допомогою сина учителів Остапа Бородая-Шандра, котрий живе в Бухаресті. В музеї знаходяться багато особистих речей учителів, рукописи учительки Мирослави Шандро до збірників гуцульських співанок, зібрані в селі Нісіпіт – «Ой кувала зозулечка» та «Співаночки мої любі», котрі вийшли друком у видавництві «Критеріон» у 1974 і 1977 роках. Покійна учителька Мирослава Шандро мала нахил і здібність до вишивання. Як доказ, вона є автором альбому «Гуцульські вишивки».

Ця робота мала великий успіх на книжковому ярмарку «Гаудеамус». Цей альбом корисний і тим, що виданий англійською, українською та румунською мовами. У музеї знаходяться книжки, роботи учителів, військові документи учителя Данила Шандра, кілька сімейних фотоальбомів, вишивки, головні рушники, вишиті учителькою Мирославою, колекція писанок (60-их років), портрети Тараса Шевченка та Івана Франка, вишиті на полотні учителькою. На стінах скрізь фотомонтажі учительських років із дітьми, родичами, із цілим селом.

Учителі школи збагатили музей речами домашнього вжитку, знявчим з теслярства, боднарства, ткацтва.

Відвідувачі записали своє враження в Почесній книжці музею.

Після відвідання музею отець-парох Костел-Лучіан Кім'юк із семінаристом Константином Кім'юком відправили панахиду, спомінаючи учителя Данила, учительку Мирославу та їх рідню.

Дальше відбувся симпозиум «Роль сім'ї учителів Шандро в соціальному і духовному житті громади Ульми».

Тут виступили учителі-пенсіонери Юрій Чига та Михайло Георгій.

Юрій Чига детально представив біографію учителя Данила Шандра.

В своєму виступі Юрій Чига зупинився більше на «Споминах» учителя, рукопис яких знаходиться в музеї. З них дізнаємось про любов учителя Данила Шандра до рідної української мови, за яку був переслідуваний у довоєнний час і під час комуністичного режиму, котрий, теоретично, за Конституцією захищав інтереси національних меншин, але, практично, ці права були записані тільки формально в Конституції.

Ось, що пише учитель Данило Шандро в своїх «Спогадах»:

«Життя прожити – не поле перейти. Це комплекс обставин подій, фактів, це проблеми проблем. Але в житті людини бувають такі факти, події, що закарбовуються на все життя, до гробної дошки. Постараюся передати дечого, що запам'ятав з дитинства. Було це пізнісенької осені та початок зими 1918 року, як несподівано-негадано увійшов у нашу

хату румунський патруль в давніх мундирах, щось говорили з родичами, заговорили і до мене, а дальше пішли хатами на доказ своїх нових румунських властей у нашому краю.

Із цього часу румунські власті пильно почали етнічну чистку українського населення у Румунії. Українські поселення були прозвані LOCALITĂȚI ETEROGLOTE, рідна українська мова була виключена із шкіл цих місцевостей тотально. Якщо мої старші три брати вчилися на рідній мові за Австрії, то нас, троє молодших, не мали цього права, наче б ми від мачухи. Частина вчителів-українців була пенсіонована передчасно, інші були на курсах румунської мови в Ясах. Але не всі курсанти були прийняті вчителювати...» – дає приклад учителя Фотія із Радівців, котрий був випускником консерваторії, але був українцем і його пенсіонували у 47 років життя із дуже малою пенсією. Але міська рада його використовувала: провадив хором у домі культури, перекладав історичні документи із німецької на румунську, на підставі яких була видана книжка «Rădăuți – vatră românească de tradiții și înfăptuirii socialiste» (336 сторінок, Бухарест – 1982), але про українця, учителя музики, завдяки якому вийшла ця книжка, ні словечка.

В селах з українським населенням існували учителі з бувших повітів Дорогою і Фалтічень, котрі одержували платню на 20% вищу, бо мали обов'язок вести румунізацію».

Покійний учитель Данило Шандро пише в своїх спогадах, що в селі Шишківцях, де вчителював, директор школи 2 місяці не заплатив молодому учителю, бо він не мав результатів у румунізації дітей і не карав дітей, котрі в перервах розмовляли по-українськи.

Інша, так сказати, трагедія в його сім'ї: «Я вчителював у шкільному році 1940-1941 у Кашвані Сучавського повіту, але мої батьки проживали на Північній Буковині під радянською владою. На жаль, з цього періоду осталася мені сумна пам'ятка, важка дата – 13 червня 1941 року. У цей день мені було сумно і важко на душі. Це було болісне передчуття, що я вже ніколи не побачу батьків, бо в той день – 13 червня 1941 року, в п'ятницю, радянські комуністи вислали батьків і брата Андрія на далекий Сибір і там вони бідні пропали безвісти. На жаль, я навіть не можу засвітити свічку на їх гробі за те, що вони своїми мозолями трудилися, щоб забезпечити мені краще життя».

Інший неприємний момент – це із шкільних років учителя: «...Найближчий мені до душі, щирий друг – це був Дмитро Стінковий і

совість не дозволяє мені, щоб не сказав нічого про нього та його гірку долю. Був хороший учень, мав нахил до музики, грав на інструменті у шкільному оркестрі та був хористом. Того часу учителі та професори видавали у Чернівцях газету «Voința școalei». З метою дискредитації, компрометування та асимілювання українського населення в Румунії визначний професор Константін Янку, директор Нормальної школи у Шендрічень, знаходить в ній інформацію, що в комуні Топорівці, на Великдень у церкві групи студентів і учень Дмитро Стінковий з Шендрічень співали по-українськи «Христос Воскрес!» За це директор школи виключив Стінкового з школи. А він був у останньому році. Завдяки чийсь допомозі Дмитро Стінковий записався до Нормальної школи м. Галаць...».

Таких прикладів про нищення української мови та приниження

Юрій ЧИГА
Фото автора

(Закінчення на 13 стор.)

«БЕЗІМЕННИЙ» гетьман у Галацах

У приміщенні бухарестської філії СУРУ відбувся вечір, присвячений 305-ій річниці смерті славного козацького гетьмана Івана Мазепи. З цієї нагоди радник-посланник Українського Посольства у Бухаресті Теофіл Рендюк, історик за фахом, представив свою останню книгу «Бринков'яну і Мазепа», яка доповнює низку його праць про українсько-румунські стосунки часів середньовіччя.

Захід був організований, як завжди, енергійною Ярославою Колотило, головою бухарестської філії СУРУ. У залі було повно люду – бухарестські українці, але й румуни, зацікавлені відносинами між воєводами румунських князівств та українськими гетьманами, які не раз об'єднували свої сили у боротьбі проти чужоземних загарбників.

Життя і діяльність гетьмана Івана Мазепи, який увійшов у союз з королем Швеції Карлом XII, щоб визволити Україну з-під московського панування, відомі досить мало навіть і в Україні, бо від битви під Полтавою (1709 р.), в якій переміг цар Петро I, і аж до розпаду Радянської імперії, Івана Мазепу вважали зрадником. Тим менше знають про Мазепу українці з Румунії, а ще менше румуни. Навіть і мешканці міста Галаць, де за більшістю істориків був похований козацький гетьман, існувала вулиця, яка носила його ім'я, були (ще є?) два нові квартали – Мазепа I та Мазепа II – мало знають про цю видатну історичну постать.

З огляду на це я вважаю, що крім презентації книги «Бринков'яну і Мазепа» радника-посланника Теофіла Рендюка, організаторам треба було подбати, щоб хтось із учасників продокументувався і представив доповідь про українського гетьмана, його змагання і трагічну долю. Це мало стати своєрідною лекцією про одну із буремних сторінок історії України.

Та чому я назвав ці нотатки «Безіменний» гетьман? А тому, що автор книги показавши присутнім фото з погруддям Івана Мазепи у Галацах, уточнив, що з цоколя пам'ятника вандали двадцять першого століття зірвали бронзову плиту, на якій були викарбовані ім'я гетьмана і дані про нього.

Я впевнений, що плита зникла не тому, що вона стосувалася гетьмана українського козацтва, а тому, що на кольорові метали полюють дрібні злодюжки, продаючи їх як металобрухт. На приймальних пунктах за кольорові метали платять більше, ніж за залізо або чавун. Викрадаються металеві хрести з цвинтарів, залізні огорожі, викрадаються алюмінієві чи мідні проводи на залізницях.

Наприклад, на сусідній вулиці з вулицею, на якій я живу, стоїть напівзруйнований бувший заїзджий двір, у якому у минулому сторіччі жив болгарський письменник Любен Каравелов. На знак вшанування Л. Каравелова на вуличній стіні будинку був прикріплений пам'ятний знак – мідяне зображення болгарського письменника, яке недавно зникло, його відірвали злочинці, що промишляють таким «товаром».

Старання Посольства і СУРУ погруддя Мазепи у Галацах треба привести в порядок

М. МИХАЙЛЮК

ДЕОНТОЛОГІЯ – ЯК «АМНЕЗІЯ»

Є люди, для яких моральність – це абстрація, пустодзвонне поняття. Якщо вони анонімні, не маючи ніяких засобів впливу на колективність і свою нікчемність переживують з їм подібними, – шкода для колективності невелика. Як правило, цю категорію складають підлабузники, невдахи, пустомелі, заздрісники, вони хулять все те, чого їх куций розум не міг досягнути чи осягнути, чи оплакують своє безталання, обвинувачуючи в ньому всіх тих, хто власними силами добувся вищого суспільного стану, заздрячи їм.

Їм можна поспівчувати, іноді навіть повернути на розум, на добру дорогу, якщо попадуть у сприятливе оточення.

Гірше тоді, коли негативні риси характеру проявляються у тих, хто волею випадку, сприятливих обставин, покровительству, завдяки гнучкому хребту чи просто за допомогою гострих ліктів, видряпався на певний службовий щабель, навіть «спромігся» на вчені ступені. Під маскою шефських рішень, відчуваючи під собою м'яке крісло, вони бадьористо «кукурікають», хоча роблять це фальцетом. Свою заздрість до недосяжних для них інтелектуальних чи творчих здобутків проявляють часто «амнезією», фальшивою зверхньою посмішкою, а невігластво повторенням донесхочу прописних істин без ніякого інтелектуального заряду.

Прикладом такого зверхнього, нешляхетного, злоумисного і принижуючого ставлення до українських письменників Румунії способом оминання їх імен є «передовиця» в останньому числі румуномовної газети «Curierul ucrainean» під назвою «Українська книга не переживає кризи», підписана головним редактором часопису.

На перший погляд, автор написаного нібито «об'єктивний»: відзначає щорічну книжкову продукцію (10-12 заголовків), хвалить цьогорічний видавничий «рекорд» (15 заголовків!), згадує презентацію української книги на виставках і ярмарках, визнає, що маємо талановитих авторів, зазначає, що твори наших письменників удостоїлися премій Спілки письменників Румунії тощо.

Та, на подив не тільки мій, а й інших письменників, автор «передовиці» «забув» назвати імені хоч би одного з тих талановитих письменників, завдяки яким «українська книга не переживає кризи», які мають літературні премії, яких знає і цінує український світ. Не називає жодної книги поезії чи прози, що входять до тих 15-ти цьогорічних видань.

Як можна назвати таку «забудькуватість»? Як можна не згадати, що відколи книги українських письменників почали виходити у видавництві «Критеріон», а від 1990 року під егідою СУРУ, лауреатами премій Спілки письменників Румунії стали Степан Ткачук, Іван Ковач, Микола Корсюк, Корнелій Регуш, Іван Негрюк, Юрій Павліш, Ілля Кожокар, Михайло Михайлюк та інші? Як можна забути, ще нинішнього року вийшли книги Івана Ковача, Михайла Михайлюка, Івана Арделяна, Михайла Трайсти та інших.

Як можна розцінювати орудування загальними фразами школярського рівня без жодного конкретного прикладу? Раптовим нападом «амнезії», чи навмисним нехтуванням? На мою думку, це зловмисність, або скрита заздрість людини, котра переживає свою власну малість. Адже кажуть: «Якщо собі не гам, то і другому не дам!». І як це «пасує» до того, що автор статті «величається» головою Комісії з питань культури?

Більше того: «передовиця» має й ілюстрацію з книжковим стендом, на якому не видно жодної книги наших письменників, на ній красуються обкладинки книг хтозна з якої виставки.

А коли хтось вимагав пояснення у зв'язку з тією ілюстрацією, головний редактор румуномовного часопису зухвало відповів, що так він собі захотів.

Не подумайте, що хтось з наших письменників dokonче потребує його визнання і похвали. Бо хто він такий? Не літературознавець, не критик, не лауреат якихось престижних премій. Прочитайте його «передовиці», написані притупленим школярським пером, в яких «ідеї» переносить як, кажуть, «з пустого у порожнє», і тоді напевне збагнете його «амнезію» щодо видатних постатей нашої літератури.

А ще зрозумієте, що для таких моральність не життєвий принцип, вона – абстракція, а в даному випадку – «амнезія».

Михайло МИХАЙЛЮК

ЗОЙК СЕРЕД НОЧІ

(3 хроніки 1933 року)

посунула у запічок. Їй тільки чомусь врізалось в пам'ять одне слово «м'ясо».

Відзначення Дня Гідності і Свободи України, вшанування пам'яті жертв голодоморів та героїв «Небесної сотні»

У новому приміщенні Культурно-інформаційного центру у складі Посольства України в Бухаресті 21 листопада відбувся захід, присвячений цим подіям, до участі в якому були запрошені члени української громади столиці.

Радник-посланник Посольства України Теофіл Рендюк розповів як день Соборності України було перейменовано на день Свободи і Гідності внаслідок акцій протесту на Євромайдані в Києві, після того як під тиском Росії Україна не підписала угоду про асоційованість з Європейським Союзом, а 21 листопада 2013 року було найбільше жертв серед учасників дій протесту на Євромайдані – тоді і загинули ті, яких тепер називаємо «небесною сотнею».

А напружена ситуація у східних регіонах України, де проросійські сепаратисти намагаються ушкодити територіальну цілісність країни, вимагає від усіх справжніх українців захищати навіть ціною життя свободу України, проявляти гідність у найскрутніших моментах.

У продовженні радник-посланник Теофіл Рендюк детально зупинився на подіях в історії України першої половини двадцятого століття, коли сталінський режим розпочав геноцид проти українського народу злочинними акціями, які носять назву голодоморів і які призвели до жахливої смерті мільйонів українців. Голодомори почалися у перші роки третього десятиріччя, досягли жахливих наслідків у 1932-1933 рр., а потім мали місце у післявоєнні роки (1946-47) на західних українських землях внаслідок їх «визволення» червоною армією.

На заході виступили також голова бухарестської філії СУРу, радник у Міністерстві культури Ярослава Колотила та письменник, шеф-редактор «Українського вісника» Михайло Михайлюк.

На завершення заходу був показаний документальний фільм про трагедію голодоморів, про які подаємо кілька віршів та новелу Харитона Бородая, твори якого змогли побачити світ спочатку у Румунії, потім і в Україні, після того як вони звільнилися від комуністичної диктатури.

Старий Охрім вже цілий тиждень лежить, мов колода. Голод на початку дуже мучив його, а потім болі затихли, тільки опухле тіло стало зовсім непокірним, немов чужим. Він чекав смерті і лише зрідка ледве чутним голосом просив пити. Тоді десь із-запінки вилазила його дружина і підсувала до чоловіка вищерблену чашку з водою. Одарка ще якимсь чудом трималася на ногах, хоч голодувала не менше чоловіка. Вона навіть знаходила сили зрідка вилазити з хати, збирати листя і здирати кору з дерев та варити з тієї здобичі юшку, або, перемішавши все те з половиною, пекти щось подібне до коржів.

Вилазити з хати та возитися біля печі Одарку примушували турботи про сина Степанка, який теж не вставав і дуже мучився від голоду. Степанко лежав на лаві в якомусь шматті і марив. Йому привиджувалися білі калачі і повна миска гарячого борщу, а потім все це зникло і він побачив себе в школі, серед своїх однолітків. До нього всі горнулися, бо він був найздібнішим учнем. Особливо любив малювати. В стінгазеті, чи так на клаптику паперу швидко та вправно малював краєвиди, або когось із своїх товаришів. Якось він намалював портрет Сталіна і приніс його додому та повісив на стіні, біля образів. Тоді мати дуже насварила Степанка і він перевісив портрет в інше місце, напроти печі.

Степанкові примарилось, що мати його знову сварить. Він викрикував її ім'я. Одарка почувала той крик, залишила чоловіка та пішла до сина. Ішла тримаючись за стіну, важко переставляючи ноги.

– Їсти, – ще здалека почувала Одарка і болісно стрепенувшись, відірвала руки від стіни та кількома кроками наблизилась до лавки. Неслухняними пальцями взяла кусок чорного, потрісканого печива і подала синові.

– Ну, Степанко, їж, синочку, – і дала в його безсилі рученята ту їжу. А хлопчина, вкусивши її, закашляв, бо застрягло в горлі. Відкашлявшись, тихо попросив хліба. Одарка гірко зітхнула. Дві великих сльозини потекли по зморщеному обличчі.

– Немає, синочку, хліба, їж це, та водою за-пий, – і підсувала йому кухоль з водою.

В цей час якимось дивно застогнав Охрім і Одарка мусіла йти до нього. Він через силу підняв одну ногу та й дивився на неї, як на щось надзвичайне.

– Дивися, відстало від кісток м'ясо, – промовив до жінки. – Це я вже вмру.

Одарка нічого не відповіла. Мовчки подивилася на чоловіка, дала йому напитися і

II.

Була ніч. Одарка вже більше години поралася біля печі. Мокрий хмиз ніяк не хотів горіти, а ослаблі руки тремтіли і вона не могла розпалити вогонь. Нарешті вогонь таки повільно розгорівся. Перемагаючи млюсть, Одарка підійшла до ліжка та й залякла на місці. Охрім лежав з вишкіреними зубами. Його голі ноги пухлими колодами блищали в світлі, яке падало з печі. «М'ясо»... А Степанко знову просить хліба...

– Зараз, зараз, синочку, – шепотіла Одарка і несвідомо шукала щось під лавкою. Нарешті руки наткнулися на холодний предмет. Ага, ось – і витягла сокиру. Потім стягнула труп чоловіка на підлогу. З великим зусиллям відрубала одну ногу. В голові їй гуло, як після сильного удару, руки механічно підносили сокиру і вона, падаючи, застрявала в твердій кістці.

Одарка якимось похлопиво поглянула в той бік, де лежав Степанко, наладувала чавун і з трудом присунула його до вогню. Їдкий дим виривався з комина, виїдав очі, в димарі сердито гуло. Одарці раптом стало невимовно страшно. Завивання вітру в димарі та лахматі, рухливі тіні в кутках ще підсилювали страх, що пазурами вп'явся в серце. Немов проганяючи якусь мару, Одарка провела рукою по обличчі і знову присунулася до печі. Полум'я тепер жваво палахкотіло і ніби таємниче підморгувало до неї.

На лавці заворушився і глухо застогнав хлопець.

– Зараз, синочку, зараз дам їсти, – відповіла мати, тупо розгортаючи жар в печі. Дитина застогнала голосніше. Одарка обернулася від печі. Відблиск вогню освітлював стіну, на якій висів портрет, намальований Степанком. Одарці здалося, що Сталін, залитий кров'ю, люто дивиться на неї. Вона похлопиво відсахнулася від печі і позадкувала до лавки, де лежав син. Він уже не стогнав. «Може, заснув», – подумала несвідомо. А Степанко лежав довгий, як батько, і так же світив зубами. Мати доторкнулася до його руки та й закам'яніла.

В печі яскравіше спалахнуло полум'я, освітило хату. Очі Одарки знову зупинилися на портреті. Кров... Весь портрет був у крові, як руки різника. Його очі хитро підморгували. В Одарки ніби щось порвалося в грудях. Вона подалася в темний куток і голосно крикнула. Божевільний зойк вдарив як в стелю і сполоханим птахом вирвався в тишу глупої ночі...

Харитон БОРОДАЙ

ІЗ ЦИКЛУ «1933 рік»

1. СЕЛО ВМИРА

Село вмира. Нема що їсти,
У всіх хатах голодний плач.
Чи думав хто, що комуністи
Такий безжалісний палач?
За що ж лилася кров ріками,
За що на смерть ішли брати?
Не по шляху з большевиками,
А де ж шляхи, куди іти?
У відповідь лиш вітер свище
Та сич м'яукав в саду.
Село, мов чорне пожарище,
І люди мруть, як у чаду.

2. УРОЖАЙ

Половіють жита, дозрівають,
Тужавіє зерно наливне,
Але люди пісень не співають
І їх лиця лякають мене.
В теплім промені сонячнім ніжаться,
Буйним колосом вкриті лани, –
Чому ж цим урожаєм не тишиться,
Не радіє чому селянин?
Душу крає гризота несिता,
Серце палить пекельний вогонь –
Його потом земля ця полита,
А врожай дозріва – не його...

3. СПРОБА ВІДВЕРТОСТИ

Весна цвіте і світить сонце,
чи сон це?
А ми бредем по спориші
І бачим всякі міражі.
Та це на лихо не міраж –
то люди чорні аж...
Чого нема ніде ладу?
Ідемо з лиха та в біду:
І важко, важко на душі,
дорогі товариші.
Працюй, тягни, як той ішак...
– ша!
Пильнує хтось наші сліди – гляди!..

Харитон БОРОДАЙ

ОКСАНА КІРІЯК

Народилася та проживає у буковинському українському селі Гропени, що належить до громади Балківці. Початкову школу закінчила у рідному селі, а восьмирічку в сусідньому селі, у Балківцях.

Моя бувша учениця скромна, тиха, ввічлива. У гімназії відмічається зацікавленістю до уроків рідної мови, до яких пильно підготовляється.

Виступає на різних шкільних виставах як член вокального гуртка «Буковинка». У 8-у класі бере участь в олімпіаді з української мови. На повітовому етапі отримує друге місце.

Відчуває любов і до поезії, тому на повітових етапах конкурсів декламування українських віршів нагороджена другим місцем – у 7-у та 8-у класах.

Після закінчення гімназії вступає до українського філологічного класу технічного коледжу ім. Лацку Воде у Сереті. Тут вивчає рідну мову із викладачкою Антонею Крайнічук, а нині Оксана учениця 12-го класу.

Продовжує плекати рідну мову, її праця винагороджена гарними результатами. Участь в олімпіадах приносить премії (9-ий клас – друге місце на повітовому етапі; 10-ий клас – перше місце на повітовому етапі, третє на національному; 11-ий клас – перше місце на повітовому, а друге на національному етапах).

У конкурсі декламування української поезії (національний етап), займає чільні місця (у 9-у та 10-у класах – друге місце, а в 11-м класі – перше місце). Також на конкурсі декламування французької поезії займає третє місце на повітовому рівні.

Улюблені предмети – це українська й французька мови, музика та логіка.

Про себе говорить, що у вільний час любить читати, співати і подорожувати.

Мотто, за яким керується – «Чесна людина найбагородніше творіння Господа Бога». Твір із української літератури, який сильно зворушив її, це «Камінний хрест» Василя Стефаника, а особливо доля головного персонажа Івана Дідуха.

До рідної української мови відчуває ніжні почуття. Вважає, що вона є частиною душі людини, в якій знаходяться всі найдорожчі спогади.

Анка МАЙДАНЮК-ШТЮБІАНУ

Свято рідного села

Місяць жовтень прощається з ранньою осінню, яка шле нам «цілунок такий чудовий та сумний» і запрошує до себе у гості пізню осінь.

У моєму рідному селі Негостині рух, приємний гомін, хоча природа викликає меланхолічний настрій.

Негостинці жваво дозбирають урожай, а в той же час приготують свої домівки, тому що незабаром настане храм церкви, свято, коли село єднається, немов родина. Приїжджають додому члени сім'ї, що проживають в інших сторонах, приходять люди з сусідніх сіл, гості з різних місцевостей. Тому село має гарно виглядати.

Напередодні цієї важливої події по чистих вулицях чути запах свіжого хліба, у кухнях приготуються смачні страви. Господині, господарі, діти всі жваво працюють.

Кожного року 26 жовтня негостинська церква відкриває двері християнам, щоб вшанувати пам'ять раннього християнського великомученика і мироточця Димитрія Солунського, охоронителя церкви і села.

«Народився він у родині таємних християн і був таємно похрещений у домашній церкві міста Фессалоніки (сучасне Салонік). Батько служив проконсулом у славнозвісного імператора Максиміліана, котрий відзначався своїм категоричним ставленням до християн. По смерті батька Димитрія призначили на його місце – проконсулом Фессалонікської області, головним завданням якого було оберігати місто від варварів і нещадно боротися з поширенням християнської віри. Димитрій, знаний як серйозний і грамотний правитель, вмів знаходити спільну мову з людьми, а також мав прекрасну на той час освіту. А ще він усім, чим міг, допомагав християнам: відкрито навчав жителів міста віри християнській, викорінював язичество та ідолопоклонство. Розсердився Максиміліан, зібрав військо і пішов на Фессалоніки, щоб покарати неслухняного проконсула. Димитрій, знаючи про неминучу смерть, щиро молився і постив. Імператор кинув його до в'язниці.

Свою апостольську діяльність Димитрій продовжував і там. Розгніваний імператор наказав закопати його списками. Це сталося у 306 році.

Прославив Господь Димитрія не тільки за велику віру великими чудесами, а й тіло зробив його нетлінним та кістки мироточивими. Через сто років після смерті Димитрія відкрили його домовину – тіло залишилося нетлінним, а з кісток точилося пахуче миро, що зціляло недужих.

Церква ставить нам перед очі його геройську віру та різні чесноти. Вона славить його як мужнього Христового воїна й ісповідника, як чудотворця, що лікує недуги душі й тіла та помагає в кожній потребі».

І цього року наша церква сяяла від радості...Віруючі різного віку та з різних сторін завітали до неї, хоча погода похолоднішала. Але тепло душі, тверда віра подолали ...

На богослужінні, яке провадили сім отців, мольби до святого мученика склалися двомовно, українською та румунською мовами.

Після цього всі присутні угостилися смачними стравами, приготовленими господинями села.

Отримавши благословення отця пароха, наші кроки направилися до рідних домів. Тут, коло святкового стола, панує добрій настрій, рідна мова любо гомонить, лунає українська пісня. Та не тільки у домівках, але й в культурному будинку – музика і танці.

Такий звичай ще не зник, продовжуються давні традиції. Це означає шанувати своє минуле, тому що «людина, яка не знає свого минулого, не варта майбутнього» (Максим Рильський).

Роки пливають рікою, а почуття сильнішають... У рідному селі, коло родини, тебе охоплює безмежна радість, голос рідного пробуджує милі спогади, які зогрівають душу. Вони закарбувалися у глибині душі, звідки ніхто їх не може забрати. Такі щирі почуття лишень двомовець може зрозуміти... («Поможи, Небес Владико, / Хай буде по Твоїй волі, / Щоб та мова гомоніла / Вільно: в хаті, церкві, в школі». (Юрко Шкрумеляк).

Анка МАЙДАНЮК-ШТЮБІАНУ

ҐАУДЕАМУС – без української книги. Чому?

«Ґаудеамус іґітур, ювенес дум сумус». Нагадаємо, що це рядки з середньовічної студентської пісні і означають – «Будемо веселитися, доки ми молоді».

Назва щорічного книжкового ярмарку ҐАУДЕАМУС, що проходить у Бухаресті вибрано не випадково, бо книжка – це радість душі, це розкуття духу, людина, яка читає, життєрадісна і мудра.

На ҐАУДЕАМУСІ мають виставочні стенди видавництва (великі і малі) зі всієї Румунії, а то й закордону. Відбуваються презентації книг у присутності їх авторів, телебачення, численної публіки. Нинішнього року була презентація книги навіть і новообраного президента Румунії Клауса Йоганніса, і відвідувачі ярмарку товпилися, щоби дістати автограф від нового глави держави.

Виставляють свою книжкову продукцію і організації національних меншин. Дотепер кожного року на цьому ярмарку можна було бачити і українські книжки, що виходять коштами СУРУ. Багато років тому біля нашого стенду зупинився був навіть і тодішній президент Румунії Йон Ілієску.

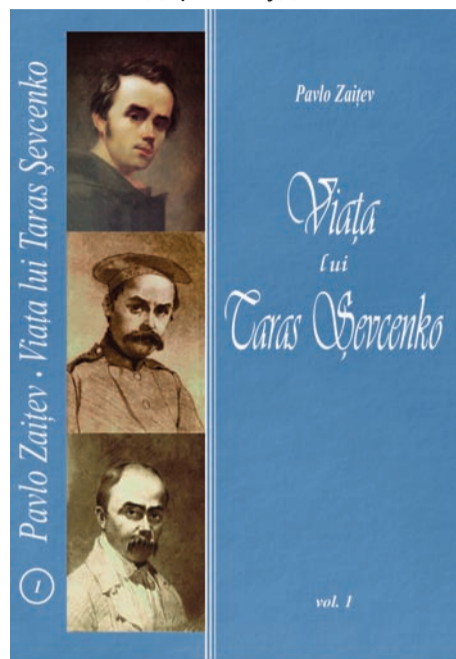
На жаль, презентацій сурівських видань ми не організували.

Тим більше це можна було зробити на цьогорічному ярмарку, бо 2014 року виповнилося 200 років з дня народження національного українського поета Тараса Шевченка. До цієї славної річниці СУР видав «Життя Тараса Шевченка» Павла Зайцева – двотомник у перекладі на румунську мову Корнелій Ірода. Це була чудова нагода популяризувати ім'я Великого Кобзаря серед румунів, серед представників румунської інтелігенції та представників нацменшин. На таку подію можна було запросити телебачення, як це робить український депутат Іван Марочко з нагоди різних наших культурних подій, і телеглядачі зі всієї країни мають нагоду ознайомитися з духовним життям українців.

Можна було організувати, наприклад, і презентацію останньої збірки поезії Івана Ковача «Де

корінь, де поверхня», вибрані новели Корнелія Регуша «Місяць у ліхтарі» та інші видання.

А так дарма будемо писати

передовиці про те, що «українська книга не переживає кризи», як це робить головний редактор румуномовного сурівського часопису, він же голова Комісії з питань культури.

Справді, українська книга не зазнала кризи, зате на хронічну безкультурність і байдужість хворіє той, хто мав би всіляко сприяти заохочуванню поетів, прозаїків, літературознавців, популяризації їх творчості на таких ярмарках, як ҐАУДЕАМУС, різних виставках, на зустрічах з читачами, авторських літературних вечорах, на роковинах наших письменників. Елементарна логіка підказує, що на те існує така комісія у номенклатурі сурівських повноважень – займатись культурою. А найперший чинник культури – це книга. Якщо голова комісії мав екстренні важливі справи, то міг доручити це завдання одному з бухарестських письменників, погодивши цю річ з головою СУРУ.

Та перегляньте річні плани культурних заходів і переконаєтесь, що в них десятки фестивалів і фестивальчиків, а літературних заходів – мов кіт наплакав.

Хтось, може скаже: знову кидає камінцями у город голови комісії з питань культури. Та за останні роки тих камінців там ціла купа! Марне старання! Марне чи не марне, та, може, іншим разом впаде сурівцям полуда з очей і обиратимуть шефами різних сурівських комісій людей достойних такої відповідальності.

До популяризації мав би активно прилучитися і голова підкомісії з книговидавання і так же ретельно та пильно стежити за цією справою, як це він робить, коли до цента перевіряє авторські гонорари.

План річних культурних заходів складається виключно на основі пропозицій філій, керівники яких мало причетні до літератури – вони мають переважно свої місцеві інтереси, а це насамперед, розуміється, фестивалі, релігійні свята, обряди і звичаї. В цьому немає нічого поганого, їх ініціативи відіграють позитивну роль у підтриманні українського духу у наших регіонах.

Маю претензії до тих хто, так би мовити, централізує ці пропозиції, а це робить комісія з питань культури на чолі з її головою.

Не впавав би капелюх з голови «пана доктора», якби він попросив і письменників прийти з пропозиціями, хоч би тих, що працюють у сурівських публікаціях, а їх аж п'ятеро. Але такого «дива» не буває.

Інші ж меншини вміють пропагувати свою культуру і, зокрема, літературу, набагато краще. Наприклад, серби, які щороку організовують у Тімішорі багато-плановий фестиваль, який триває чи не цілий тиждень.

За приклад можна взяти і меншину руських липован. Вони не мають власної літератури, зате мають елітну інтелігенцію, до якої входять університетські професори, літературознавці і мовознавці. Вони є авторами численних праць з історії руських липован у Румунії, монографій. Ось, на нинішній випуск ярмарку ҐАУДЕАМУС вони запросили письменників з Росії. А ми, українці, хоча Україна у нас під боком, а не далеко, як Росія, хіба колись запросили українських письменників на свято нашої книги? Навіть рутенська організація мала на ҐАУДЕАМУСІ розкішний стенд!

А ми, українці, хто – «попідтинню сиротини?»

Від типу людей, згаданих вище, часто можна почути на адресу письменників: ваші книжки ніхто (!) не читає, вони лежать у домівках філій СУРУ. Вони беруть за приклад самих себе: якщо самі не читають, то не читають й інші. Таким способом найлегше скараскатися відповідальності, збутися клопоту.

Можливо, наша література має менше читачів, аніж вона заслуговує. Причина цього явища може стати темою широкого обговорення, бо тут йдеться про рівень освіти рідною мовою, рівень володіння нею, витіснення друкованої літератури телебаченням та інтернетом, про роль учителів української словесності у прищепленні учням потягу до літератури, брак літературних гуртків у школах, бідність шкільних і сільських бібліотек, про небагатьох відданих своїй справі бібліотекарів, які повинні би мати належну оплату за їх працю, інші фактори.

Про це в одному з наступних чисел нашого часопису.

Михайло МИХАЙЛЮК

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРА!

Миколі Майданюку – 80

У своїй книзі «Живу рідним словом», яка незабаром вийде друком, Євсебій Фрасинюк, говорячи про культурне життя Негостини, підкреслює, що понад півсторіччя воно опиралось на чотири «колони», ім'я їм – Дмитро Аріч, Дмитро Куява, Михайло Волощук і Микола Майданюк.

Дмитро Аріч і Дмитро Куява – вже спочивають у рідній землі, але пам'ять негостинців звела їм довічний пам'ятник вдячності.

А Михайлові Волощуківі і Миколі Майданюку виповнилося 2014 року божого по 80 літ. Першому 12 січня, а другому 11 листопада.

Про 80-річчя Михайла Волощука писалося у свій час, до ювілею йому вийшла поетична збірка.

Зважаючи постать Миколи Майданюка і пробувши дати їй належний вимір – у мене наче забракло слів. Нахлинули спогади, а дати їм лад нелегко. Вони переносять мене у далекі учнівські роки, коли Микола Майданюк (для негостинців Коцьо) був учнем Серетської української педагогічної школи, був воротарем негостинської і серетської футбольних команд, та понад усе – талановитим актором. А з ним на сцені грала жіночі ролі в класичних українських п'єсах Сільвія Ріщук, з якою Микола одружився і яка народила йому двох гарних дочок.

Це були роки, коли Негостина мала аматорську театральну трупу, яка майже не поступалася професійній, основи якої після війни заклав незабутній учитель Дмитро Аріч, його справу продовжував як актор і режисер Дмитро Куява. Вистави відбувалися на сцені негостинського будинку культури, та він був затісний, бо все село хотіло побачити «Наталку Полтавку», «Безталанну», «Ой, не ходи, Грицю, та на вечорниці» та інші п'єси з української класичної драматургії. Тому театральні вистави почали відбуватися і просто неба, на сцені, зведеної на

сільській толоці. Грала негостинська театральна трупа і на виїзді – в Сереті, Сучаві, у різних буковинських селах.

Про негостинський театр, про зіграні ювілярем ролі поруч з Михайлом Волощукком, Дмитром Куявою, вже згаданою Сільвією Ріщук, Надею Білецькою та іншими акторами з простої сільської молоді читачі дізнаються більше з книги спогадів Миколи Майданюка, яка появиться коштами СУРУ в першій половині наступного року і уривки, з якої друкуємо на сторінках «Українського вісника».

Водночас Микола Майданюк мав гарні спортивні результати як викладач фізкультури, особливо у Серетському ліцеї.

Коли театральна трупа розпалася, оскільки її члени подалися у світ по професійній лінії, але й через нагінку на українську культурну діяльність з боку комуністичних властей, Микола Майданюк віддає всі сили сільському хору, а потім організованому ним мандоліновому оркестру, вінцем якого стали «Негостинські струни». Микола керував «Негостинськими струнами» добрий десяток літ, а це сотні спектаклів по усіх-усюдах з вершиною виступу у Києві на Всеукраїнському фестивалі поруч українських самодіяльних художніх колективів з усього світу.

Дипломи, численні відзнаки, включно з материкової України, – свідчення невтомної роботи з талановитою молоддю, учнями і не тільки, яким він дав у руки музичний інструмент і навчив грати на ньому. А це – сила-силенна копіткової роботи, вправ і репетицій, це постійне оновлення репертуару, зрештою – це життя, віддане служінню красі, втіленій в зразках українського мелосу.

За поставою, моложавим виглядом, енергійністю, приятельською манерою поведінки, шляхетними стосунками з людьми Миколі Майданюку важко дати 80 років.

Микола і Сільвія Майданюк з донечками, 1969 рік

Якщо він віддав диригентську паличку у молодші руки, то натомість взявся за перо, щоб розповісти про славний період в культурному піднесенні Негостини. Це буде ще одним цінним вкладом Миколи Майданюка у славний літопис відродження української духовності на Буковині, який почався у 50-ті роки минулого сторіччя і яке повинні продовжувати теперішні і завтрашні молоді покоління.

НА МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТА, ДОРОГИЙ ЮВІЛЯРЕ!

Михайло МИХАЙЛЮК

Вуйко Іван (Спогад)

Я не раз писав в «Українському віснику», що в Негостині було багато поважних людей, які своєю здібністю, талантом, поведінкою здобули повагу односельчан, а головне негостинської інтелігенції. Для цих поважних людей, коли на негостинській сцені ставилися українські класичні п'єси, або був хоролий спектакль, завжди були відведені почесні місця в залі. Ось кілька імен таких поважних людей: Онуфрей Федюк, Дмитро Ріщук, Дмитро Григораш, Прикоп Білецький, Прикоп Шовкалюк, Іван Костинюк.

Хочу написати дещо про вуйка Івана Костинюка і про його сім'ю. Вуйко Іван народився 14 січня 1891 р. в Негостині в сім'ї Ігнатія та Єлени. Під час Австрійської імперії закінчив семирічну школу в Негостині і володів дуже добре українською, румунською та німецькою мовами.

Вуйкова дружина Марія народила двох гарних і здорових дочок, які подарували їм 10 внуків і 7 внучок; 3 онуки померли, а решта живуть. Хочу підкреслити, що вуйко Іван був людиною талановитою, культурною, дуже багато читав, маючи в той час найбільшу в селі бібліотеку. Я з Ганьком (Волощукком) часто приходили до вуйка Івана, бо він жив при толоці, був нашим сусідом, розглядали його книжки, головне ті, які мали найбільше сторінок. А вуйко казав нам: тепер, коли ви малі, читайте ці маленькі книжечки, а коли виростете, будете читати і оті грубі.

Вуйко Іван був здібний до всього. Можна сказати, що вуйко в той час був в Негостині (і не лише) землеміром. Він своєю пражиною, довжиною коло 7 м, відмежував поля, городи і левади людям, які потім записувалися в земельний реєстр, а коли хтось продавав землю, то вуйко відмежував, робив «нарис», за яким складався контракт в нотаріаті. Не можу не спінути, що вуйко в 1951 р. на запрошення покійного Дмитра Григорчука, який був

спортивним активістом в Радівецькому районному комітеті фізкультури і спорту, відмежує своєю пражиною на негостинській толоці футбольне поле, влаштоване з допомогою учнів Серетської школи та негостинських студентів в літні канікули. Крім так званої «інженерської» роботи, він мав на господарці столярню, де виробляв граблі, веретена для прядіння пов'язьма, клоччя і вовни, топорща для сокир, сапівна для сап, держак для рискалів і лопат, дерев'яні ложки, коритця, в яких газдині місили тісто на вареники. Вуйко все це виробляв з липового і вербового дерева, а також із букового і з ялинового. Майстрував і музичні інструменти – гітари і цітери.

Хочу сказати, що вуйко Іван з радістю виготовив для мене і для Ганька цітери і навчив нас грати на них, а пізніше нам стало це в пригоді для гри на мандолінах. Коли кінчалася осінь, вуйко Іван мав інше заняття. Він шив на швейній машинці з домотканого білого сукна штани (гачі), а з чорного сіряки (сардаки) для негостинців і для сусідніх сіл. Йому допомагала дружина Марія, яка своїми руками прикрашувала сардаки червоними шнурками на рукавах і капюшонах.

Крім того, вуйко Іван був один з найкращих негостинських музикантів, знав читати музичні ноти. Прекрасно грав на скрипці, а разом з вуйком Василіком на цамбалах. Вони грали на весільних заводинах, коли шили молодій або молодому вінок, на танцях,

Вуйко Іван Костинюк

Негостинський храм

Негостинський храм відбувався і відбувається 26 жовтня на Святого Дмитрія.

Це є Церковний храм – храм всіх негостинців, які живуть в селі, але і тих, які покинули рідний поріг і які в цей день прибувають в своє рідне село, щоб зустрітися з ріднею, друзями, побалакати і повеселитися.

Я хочу написати для молодого негостинського покоління про те, як колись відбувався храм в нашому селі. Ось як відбувався колись цей храм. Сільські парубки, які закінчили військову службу, влаштовували одної неділі на толоці танець. Місяць перед храмом вибирали з-поміж них чотирьох статечних парубків, так званих підмайстрів (калфи), які мали організувати і відповідати за успішне відсвяткування храму. Наскільки я знаю, кожного разу вибирали підмайстрами тих парубків, які були заможніші з дому, бо вони забезпечували їжу на обід, на вечір і в перерві балу для духових музикантів (трубачів). Тиждень перед храмом сільські парубки разом з підмайстрами зносили на толоку стовпи і колючий дріт, обгороджували місце, де мала танцювати негостинська і сторонська молодь, а посередині загороди ставили високий поміст (приблизно 3 метри заввишки), де грали музиканти.

Хочу підкреслити, що підмайстри, які були назначені організувати храм, ішли до сільського примаря, щоб він ухвалив їх вибір, а потім і до священника, щоб той дозволив з боку Церкви організувати зборище на негостинській толоці 26 і 27 жовтня, а на 26 жовтня увечері бал в культурному домі. Священик дозволяв, а підмайстри, платили музикантам грішми, які зібралися від танцюючих, а що залишилося – віддавали до церкви. Храм починався на Святого Дмитрія, 26 жовтня, Божественною Літургією, в якій брали участь і священники з сусідніх сіл. На свято сходилися до церкви і сторонські люди з Серету, Балківців, Гропен, Ботушинців, Калафіндешт, Шербівців, Мілішівців, Дорнешт, Вашківців, Синівців, Рогожешт, а до війни приходили гості з Каменки, Стирча і Гарбівців.

Після Святої Літургії на церковному подвір'ї розклалися столи, бо негостинці угощали сторонських гостей, що були в церкві. В 12-ій годині духовна музика «Егор, альбо Йоргул» вже грала на толоці, а молодь з села із сусідніх сіл починала сходитися. З сусідніх сіл їхали фірами

гості на храм туди, де були запрошені негостинцями. Господарі садовили їх за стіл і починали храмувати студенцем, галушками, печенням, розуміється, була і горілка.

Після забави всі ішли на зборище. В цей час молодь, негостинська і сторонська, вже танцювала. Це відбувалося після того, як негостинські дівчата і парубки храмували в себе дома зі

Сім'я Майданюків тепер

своїми сторонськими друзями.

За вхід на танці платили одному із калфів. Калфи відрізнялися тим, що були одягнені в народних костюмах, перев'язані триколірними поясами. Коли музиканти робили перерву, калфи (підмайстри), закликали хлопців, які ще не танцювали на танцях, або на балах, і зтягали їх в данець, підкидаючи по три рази вгору, а хлопці після цього витягали в білих хусточках зав'язані гроші і також підкидали їх. Це означало, що вони заплатили за так званий зтяг в танець, а гроші збирали діти, хлопчачки, купували за них свистала, сопілки, а дівчатка різні іграшки, бо на толоці були продавці з різним товаром. Після цієї церемонії хлопцям було вільно танцювати. Інший момент, який відбувався в іншу перерву музикантів, це був тоді, коли калфи скликали до помосту всіх рекрутів, які мали іти до війська в листопаді. Їх частували, а вони співали:

*Ой гаю мій зелененький,
Та й гаю, та й гаю.
Наробив-с ні, мій миленький,
Великого жалю.*

*А я тобі не наробив,
Сама-сь наробила.*

*Як ти знала, що я рекрут
Нащо-с ні любила?*

*Було мене не любити,
За мнов не ходити,
Як ти знала, що я маю,
При війську служити.*

Після пісні музика грала їм тужну мелодію, а потім для них слідував чоловічий танець, «Руської», в якому танцювали колом самі рекрути.

Хочу сказати, що калфи, і не лише, дуже поважали рекрутів і пускали їх безплатно танцювати на толоці і на балу першого вечора. Підкреслюю, що навколо танцювального майданчика збиралося поперх тисячі люду.

Тут можна було бачити хто з ким закоханий, бо більшість учасників дивилися хто з ким танцює. Перший день храму кінчався вечерком, коли підмайстер піднімався на поміст і голосно запрошував на бал в культурному домі з восьмої години. Всі розходилися. Одні ішли додому, а інші поверталися назад туди, куди були запрошені до столу, і забава тривала до пізньої ночі з веселими співанками.

Після закінчення танцю старший калфа брав музикантів до себе додому, щоб покормити їх. Я собі пригадую, що багато разів були калфами негостинських храмів Євсебій Григораш, син негостинського коваля, Віктор Поповинюк, Михайло Григорчук і Василь Поповинюк.

Бал починався з восьмої години і тривав до шостої ранку. На бал дівчата приходили з мамами, які сиділи на кріслах попід стінами.

Опівночі на балу наставала перерва, а інший калфа забезпечував для музикантів горілку і добру закуску.

Хочу сказати, що сторонські гості запрошувалися негостинцями і на другий день храму, їх угощали, як і першого дня, а після храмування виходили разом на толоку, де було зборище.

Другого дня музиканти приходили у першій годині і починали грати.

Сторонська і негостинська молодь почала сходитися і танцювали. Якщо першого дня танцювала лише молодь, то другого дня починали танцювати і молоді одружені пари, а деколи і якийсь веселий вуйко хапав за руку молоду жінку, сусідку або з рідні, і майстерно крутився за музикою.

Перед вечором робилася коротка перерва, а музиканти сходили з помосту і угощали горілкою і закускою рекрутів, як подяка, а після цього знов лунала для них смутна мелодія і марш. Негостинський храм кінчався танцем під мелодію «Хори» – це національний румунський танець. Музиканти ставали першими, а за ними калфи з своїми коханками і танцювали разом з музикою попереду, а за ними всі присутні в колі. Цей танець продовжувався кілька разів колом майже півгодини.

Микола МАЙДАНЮК

Вуйко Іван

(Продовження з 8 стор.)

коли парубки негостинські влаштовували танці на толоці, а також на дівочих вечорницях.

Вуйка дуже любили і поважали люди, бо він був чоловік веселий, знав жартувати, заспівати українські співанки у супроводі скрипки. Його дружина Марія була в той час одна з найкращих кухарок в Негостині.

Під час війни вуйко залишився дома, бо слабував на ноги – мав артерит. Зате був справжнім сторожем села під час евакуації. Коли до Негостини прийшли радянські війська, в нього на подвір'ї поставили військову кухню, а його дружина допомагала куховарити. Вуйко Іван насипав мені й Ганькові борщу з горохом і кролячим м'ясом, бо ми стояли на черзі разом з солдатами з котелками в руках. Коли вуйкове здоров'я погіршило, він подарував всі свої книги культурному дому, в якому засновується з цієї нагоди Негостинська бібліотека. На жаль, 18 грудня 1973 р. вуйко Іван покинув назавжди свою сім'ю і своє село, яке він так любив. Закінчуючи, хочу сказати, що, може, хтось зробить пропозицію, щоб Негостинська бібліотека називалася «Іван Костинюк».

Микола МАЙДАНЮК

Вуйко Іван з дружиною, дочкою Елеонорою і внуками

«МАРАМОРОЩИНА ТА МАРАМОРОШЦІ ПІД ЧАС ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ» (I)

Нещодавно у клузькому видавництві «Грінта» появилася книга-документ мараморошця, комісара поліції (колишнього офіцера-пограничника) Лауренція Батіна «Мараморощина та мараморошці під час першої світової війни». Один із розділів цієї солідної праці (472 сторінки А4) презентує дослідження автора про російське вторгнення на територію Мараморощини: «Перетин Карпат і вступ на Мараморощину російських військ».

Дізнаємось, що до цього Росія готувалася кілька років. Угорщина не будучи поліцейською державою, російським офіцерам-шпигунам, переодягненим в мандрівних купців, циркачів та дресирувальників ведмедів, не було важко перетнути Карпати і вивчити як головні шляхи, так і бічні дороги та всі гірські переходи. У цьому їм часто допомагали місцеві жителі, найбільше з українських сіл.

Тому, коли перший російський солдат пройшов через Ужокський перевал, російська преса повідомила про захоплення великого Угорського Степу (угорської пушти) і представила подрібно програму російської воєнної диктатури, яка устанowitzя в Будапешті. Престижні петербурзькі публікації писали, що делегація, сформована з угорських магнатів, хоче просити російського царя, щоб віддав їм Буковину в разі втрати Хорватії.

Шість російських дивізій перетнули в чотирьох місцях угорський кордон. Найсильніша частина російського війська вирушила від Турки (річка в межах Коломийського і Снятинського районів – ліва притока Пруту) і пройшла через Ужокський перевал, в Унгинській Долині 26 вересня 1914 року відбулася перша битва між російськими та австро-угорськими військами, в якій загинуло вісім тисяч російських бійців, тіла яких треба було хоронити кілька днів.

Друга частина російського війська (25 000 бійців) спустилась Верецьким перевалом до Свальова, звідки подалися до долини середньої Тиси. Тут 27 вересня їх зустріла австро-угорська армія і просто знищила.

Третя частина дійшла до Міжгір'я, до Волового, де 10 жовтня, так само як і в Свальові, її було знищено до останнього солдата.

Найдовший час на території Мараморощини (яка в той час входила до складу Угорщини), перебувала Четверта російська армія, яка 4 жовтня окупувала Сігет, а далі направились через Тересву до Тячева і до Довгого Поля, що над Тисою (Кимпулунг ла Тіса), де 5 і 6 жовтня була переможена і

почала відступати перед польськими легіонерами. Багато російських арміяців погинуло в боях, які відбулися в Білій Церкві, Кричунові, Великому Бичкові, Рахові та Вишавській Долині.

На початку вересня 1914 року з Галичини до Сігету та Солотвини прибуло багато біженців-євреїв, але є документи, які свідчать, що було і багато українців. Поміж ними знаходився і греко-католицький єпископ з Станіславу (сьогодні Івано-Франківськ), який служив Святу Літургію в сігетській українській церкві. Біженці розповіли місцевим жителям про злочини російської армії, яка нищить все, що зустрічає по дорозі – вбивають мужчин, гвалтують жінок, грабують все підряд. Від почутого всіх охопив великий страх, у місті запанувала паніка. Даремно примар Сігету Соллосі Антал намагався заспокоїти людей. Заможні сім'ї покинули місто, комерсанти позакривали крамниці, – все життя міста було паралізоване. Пекар Михайл Дан, який був свідком цих подій, розповідає, що у п'ятницю другого вересня, коли сігетці побачили, що гусари відступають перед росіянами і що ці вже окупували потисянські села, виникла така колотнеча вулицями міста, що люди потрапляли під колеса возів. З пекарні, в якій він працював, повтікали всі пекарі, залишивши у печах 700 хлібин і 300 готових спечених.

Місто опустіло, мов кладовище, – свідчить інший свідок подій. Повтікали всі, було чути скигління собак, залишилось

Mea culpa

Роздавши примірники українського вісника в якому був опублікований мій матеріал «історія однієї фотографії», дістав кілька телефонів від моїх однокласників.

Що вони мені сказали? Чому я не сказав нічого про того що зробив нам ту фотографію?

Тут я задумався. Значить, як я міг його забути? Адже я сидів з ним в останні два роки ліцею в одній парті!

Він був преміянттом класу. Його дуже поважала викладачка Валентина Яричевська, класний керівник. Його ім'я є Леополд Бєсадовскі.

Він робив нам фотографії, як кажуть, при всіляких okazіях. Завдяки йому я маю рідкісні фотографії.

Він, Леополд, став доктором, а саме хірургом у Радівцях. Нині має свою клініку. Ми, його однокласники, дуже горді тим що він був нашим колегом.

Він родом з міста Серету.

Моя точка зору? З Серету було і є багато видатних людей!

Микола КУРИЛЮК

всього близько 300 людей з 21.000, скільки нараховувало в той час місто. Тільки хворі і жебраки не покинули місто.

Ті, що залишились в місті, сформували делегацію на чолі зі священниками римокатолицької та греко-католицької церков, яка мала вийти назустріч «москалям». Спочатку зустріли трьох вершників, з яких один, капітан, зняв шапку перед священиками, перехрестився і поцілував хрест. Опісля, коли дійшли до Сігетської Комори, зустріли інших 11 вершників, а далі вже більший загін, десь 30 вершників, командира якої просили, щоб не руйнував місто. Капітан дуже здивувався, коли почув, що люди зі страху покинули місто, і запевних їх, що ніхто з тих, що залишились, не постраждає, бо його солдати є дисциплінованими і порядними людьми, які не мають нічого з цивільним населенням. Але якщо у їхніх хатах сховані угорські солдати, тоді відкривають вогонь і ті, хто ховав їх, постраждають.

Угорських солдатів по хатах не приховував ніхто, а люди намалювали на своїх хвіртках та дверях руський хрест і вивісили білі прапори.

Але перед приходом російських окупантів на місто напали банди злодіїв з сігетських околиць, поміж якими було багато євреїв, які крали все, що попало під руку, навіть і в суботу.

(Далі буде)

Михайло ТРАЙСТА

До 220-річчя відходу з миру Гр. Сковороди

ПІСНЯ 10-а

«Блажен муж, що в премудрості помре.

І що в розумі своїм навчається святині». (Сирах)

*Всякому місту звичай, права,
Всяка тримає свій ум голова,
Всякому серцю любов своя є,
Всякому горлу до смаку своє.
А я у полоні одних лише дум,
Одне непокоїть тільки мій ум.*

*Панські Петро для чинів тре кутки,
Федір-купець обдурити прудкий,
Той зводить дім свій на новий манір,
Інший гендлює, візьми перевір.
А я у полоні одних лише дум,
Одне непокоїть тільки мій ум.*

*Той безперервно стягає поля,
Той іноземних заводить телят,
Ті на ловецтво готують собак,
В тих дім, як вулик, гуде від гуляк.
А я у полоні одних лише дум,
Одне непокоїть тільки мій ум.*

*Той панегірик сплітає з брехні,
В лікаря мертві ідуть в підрядні,
Туза картяр і шанує, й честить,
В позов Степан, як на свято біжить.
А я у полоні одних лише дум,
Одне непокоїть тільки мій ум.*

*Ладить юриста на тон свій права,
З диспуту студенту тріщить голова,
Тих непокоїть Венерин амур,
Всякому голову крутить свій дур.
В мене ж турботи тільки одні,
Щоб безрозумно не вмерти мені.*

*Знаю, що смерть, як коса замашна,
Навіть царя не обійде вона.
Байдуже смерті, мужик то чи цар,
Все пожере, як солону пожар.
Хто ж бо зневажить страшну її сталь?
Той, чия совість, як чистий кришталь.*

(Упорядкував на українську сучасну мову В.О. Шевчук)

Двадцять дев'ятого жовтня поточного року духовний світ, заповнений мудрістю та мистецьким висловом Григорія Савича Сковороди, відзначає 220 років з його відходу із мирського простору та входу у світ вічного світла духу. Творча спадщина українського мислителя різноманітна – вірші, байки, філософські трактати, афоризми, листи тощо, але те, що захоплює і чарує постійно читача – це любов до людини в людині, жертвна відданість залучитись до її відкриття та формування, віра у Верховну Мудрість, засади якої – правда, честь, гідність, скромність, любов – наслідував цілим своїм єством.

Святе Письмо вважав зерном світла і правди і все своє життя засівав цим зерном родючу ниву душі і розуму свого народу і не тільки. Але і те, що писав вважав, за святим обов'язком його призначення бути духовною поживою для молодих поколінь. Твердив, що біблійні розповіді, постаті і притчі носять символічні значення, це світила, які допомагають людині йти непохитно, безстрашно та успішно, а не якісь-то свідчення про далеку минувшину, котру можна чи не можна повторювати. Своїми творами Сковорода намагався і зумів посилити оте духовне світло, якого б наслідував найперш його рід.

І це йому вдалося, найсвітліші постаті українського духу – Шевченко, Костомаров, Квітка-Основ'яненко та багато інших вважалися учнями Сковороди.

Місце його поховання та нагробна епітафія, приготовлені самим Сковородою, залишилися також глибокими символами екзистенційного виміру людини.

Місце гробу, що знаходилося між вічнозеленим гаєм та ямою засипу гумна, стало символом основних складових людського єства: тлінне та вічне. Тлінне повертається в землю, щоб розкладатись на основні елементи чергового втілення, а вічне – душевні та духовні цінності – залишається відроджувати, подібно гаю, чергову людину в людині.

Епітафія «Мир ловив мене, але не впіймав» застерігає, по-перше, про те, що життя людини проходить через безліч випробувань, а по-друге, що людина спроможна вистояти. Засоби цієї боротьби – це світло розуму і чистота душі.

Сковорода вловив світло Всесвіту і своєю Божественною скромністю дарує його промені всім тим, що повертають свій розум до їхнього саява.

*

Вірш «Пісня 10-а» – це гімн, присвячений мудрості, єдиному засобу людини побороти смерть, єдиному шляху людини до вічності. І тому, мабуть, викликає запитання: чому вірш не поста-

влений першим у збірці «Сад Божественних пісень», чому не дев'ятим або одинадцятим?

Чи, може, і тут прихована певна символіка? Звернімо тоді увагу на значення цифри десять. Древній грецький мудрець-математик Піфагор та його прихильники – піфагорійці – вважали Бога «числом чисел», а все сотворене Ним, прив'язане до числових правил і пропорцій, які синтезовані в числі десять – число досконалості. Пригадаймо і клятву піфагорійців: «Клянуся ім'ям Тетрактис, що послана нашим душам. В ній джерело й корені вічноквітучої природи». Тетрактис або Тетрада Піфагора – це сума перших чотирьох чисел, результат якої є число десять (1+2+3+4=10).

Символіка цих чисел: 1 – першооснова, крапка, монада; 2 – риска, напрямок, сенс; 3 – площа, об'єм, обмеженість; 4 – простір; 10 – досконалість, найвище визначення/пізнання. Десятибалова система оцінювання переможця чи призера є, здається, найуживанішою.

«Всі речі суть числа» – твердили піфагорійці, а це означає, що кожна річ, згідно Тетрактису, визначається за основним її елементом, за її значенням, за площею та об'ємом, якого займає, та простором, в якому знаходиться.

Мудро визначити річ, означає істинно її зрозуміти.

Людино, хочеш стати переможцем – навчає Сковорода – стремись до мудрості!

Обов'язково треба зважити і на форму вірша, на те, що даний лірико-філософський дискурс складений із шести строф, кожна строфа із шести рядків, що в перших чотирьох строфах останні два рядки повторюються і викликають в читача запитання-зав'язку про постійний і настійливий «непокій» автора, бо ж ум людину завжди непокоїть чимось важним.

Піфагорійці вважали, що цифра шість означає потенцію, яка творить життя, а нумерологи вважають цифру шість знаком вчителя, властивості котрого є: гармонія, творчість, рівновага, відповідальність, честь, правдивість.

Останні два рядки п'ятої строфи подають розв'язку-пояснення «непокою» поета-філософа: «Щоб безрозумно не вмерти...», а остання строфа вказує шлях-засіб до розумності/мудрості: «...совість, як чистий кришталь».

Першу строфу можна вважати своєрідним прологом до вірша-пісні, в якому поет-мислитель визначає не вперше загальнопризнану істину про унікальність людського єства, про те, що не існує

Євсебій ФРАСИНЮК
(Закінчення на 12 стор.)

До 220-річчя відходу з миру Гр. Сковороди

(Продовження з 11 стор.)

ідентичності в рівнях розуму, здібностей, сентиментів та «смаків», що кожна людина це неповторна окремішність. Тайна цього Божественного творіння – людини – полягає саме в різноманітності кожного зокрема та прагненні всіх жити суспільно.

Останню строфу можна вважати своєрідним епілогом до вірш-лісні. Тут Сковорода висвітлює найсильнішу спільну властивість людства – безсильність проти смерті. Це найдавніша та найгостріша дилема людської екзистенції: може чи не може людина побороти смерть? Так, твердить український мислитель, смерть може побороти «Той, чия совість, як чистий криштал».

Але до чистої совісті людина доходить шляхом розуму, тобто мудрості. Цього людина спроможна сягнути тільки якщо вживає правильно здібності свого розуму і «...в розумі своїм навчається святині», що означає виховуватись у душі моралі Святого Письма.

Сягнути моральних засад взагалі, включно і біблійних, людина може через поборення в собі отих вад, що випробовують її постійно в житті. Тому, мабуть, Сковорода у чотирьох строфах, в 2,3,4 та 5-ій, синтезує в блискучих флеш-зображеннях найпоширеніші людські вади. Ці строфи – це справжня презентація в пауер-пойнт скороченої історії затемненої частини людського ества: підлесність або раболіпність – «Панські Петро для чинів тре кутки», омана і шахрайство – «Федір-купець обдурити прудкий», снобізм – «Той зводить дім свій на новий манір», безчесність – «Інший гендлює, бери, перевір», зажерливість/ненаситність – «Той безперервно стягає поля», зневага до свого/рідного – «Той іноземних заводить телят», хижацькі та надмірні розваги – «Ті на ловецтво готують собак/ В цих дім, як вулик, гуде від гуляк», фальшива апологія – «Той панегірик сплітає з брехні», байдужність до ближнього – «В лікаря мертві ідуть в підрядні», нечесні азартні ігри – «Туза картяр і шанує, й честить», безпідставна конфліктність – «В позов Степан, як на свято, біжить», фальшиве судочинство – «Ладить юриста на тон свій права», неправильне виховання – «З диспуту студенту тріщить голова», лицемірство – «Тих непокоїть Венерин

амур», дурацтво в блискучих шатах – «Всякому голову крутить свій дур».

Здаються, часом, ці вади несучасними?... Вони вічні, як вічними є протилежні частини цього біному: правда, честь, гідність, скромність, мирність, доброта, повага тощо.

Остання строфа складає певне відношення до першої. Всупереч тому, що людина відрізняється неперестанно одна від другої, смерть не чинить ніякої різниці: «Байдуже смерті, мужик чи то цар/ Все пожере, як солому пожар».

Тут Сковорода наголошує на іманентності смерті людського тлінного, але останні два рядки запалюють воскресаюче світло: людина в людині може побороти смерть, бо чиста совість це частина людського ества, що очистила себе від погубних вад, залишаючи в собі нетлінне, вічне. Людські вади появились тоді, коли людина пізнала добро і зло і прискорюють тлінність її ества, коли людина обирає їх. Цю істину підказує і той же Сирах: «Кожне діло, в якому гнилизна – щезне, і той, хто його чинить, з ним ізникне» (14-19). Отже, зникає тлінна людина, а нетлінна залишається у вічності, продовжуючи свою боротьбу у новому, черговому людському втіленні, збагачена і підсилена життєвим мудрим досвідом кожного людського існування.

*

В моєму роздумі «Можливий діалог із совістю» тверджу, що совість найчастіше відзивається в людині тоді, коли вона, людина, крокує по дорозі, засніженій першим снігом. Це стається, взагалі, в кінці року, коли людина вже робить підсумки здійсненого і, крокуючи, незабаром чує як лунає із білого чистого снігу : со-вість, со-вість, со-вість!...

Совість – це саме та енергійна сфера Верховної Мудрості, що допомагає нам відрізнити і відокремити небесне від земного, вічне від тлінного, світле від мутного.

Друзі, ніколи не є надто пізно, незабаром буде стелитись перший сніг!...

На Михайла – зима саннями приїхала

Переважає більшість празників, пов'язаних з іменами різних святих, відповідають господарській практиці. Це стосується хліборобства. Але свято архістратиґа Михайла, яке припадає за старим стилем на 21 листопада, позбавлене такої традиції. За народною уявою архістратиґ є непримиренним воїном з дідьками, він опікує всіх лісових звірів, бере під своє крило мисливців. Михайло спеціально створений для боротьби з сатанізмом, маючи властивість, надану йому Богом, знищувати вогненним мечем. Значить, він є воєначальником небесних ангельських сил. Михайло є продовжувачем дайбозького Миха, котрий, як засвідчують давні джерела, мав безмежну владу – «його же воїнство – небесна сила».

В Україні Михайла найбільше шанували мисливці. Вони вважали його своїм покровителем. Існує багато переказів

боротьби світла й темряви, чистих і грішних сил.

Свято архістратиґа, як і Покрова, віддавна вважалось всеукраїнським. Починаючи від Мономаха (1125 рік), київські

князі обрали Михайла своїм патроном, а стародавній герб міста над Дніпром постійно оздоблювався зображенням архістратиґа з мечем. На честь архангела в Україні будували церкви й собори.

Якщо на Дмитра вже заборонялося засилати сватів, то Михайло завершував сезон осінніх весіль. Тому й казали про дівчат, які не встигли засвататись: «Після Михайла – хоч за шкандибайла».

Під цю пору зима більше нагадувала про себе, оскільки Михайло має приїхати на білому коні. Існує багато переказів та прислів'їв:

* На Михайла зима на білому коні приїжджає.

* Від Михайла зима морози кує.

* Якщо на Михайла ніч ясна, то буде зима сніжна й красна.

* Якщо на Михайла вітер з полудня, то буде тепло і до півгрудня.

Традиційно вважалось, що після архістратиґа Михайла мають прийти морози та снігові замети, бо «на Михайла зима саннями приїхала».

Микола КОРНИЩАН

Громада села Нісіпіту спом'янула учителя Данила Шандра

(Початок на 3 стор.)

українців знаходжу багато у «Спогадах» учителя Данила Шандра.

Учитель Михайло Георгій із Бродини, родом із с. Рогожешти Ботошанського повіту, бувший учень Мирослави і Данила Шандра, подякував організаторам за спомин про знамениту сім'ю учителів Шандро – людей з великим «Л».

Пан М. Георгій, який був круглим сиротою, завжди мав підтримку учителів Мирослави та Данила Шандро. Учився відмінно, але був не – спокійним. Його учителі дуже добре і розсудливо ставилися до нього, завжди його вибрики були «даровані».

Промовець висловив вдячність місцевій організації СУРу, яка споминає учителя Шандра з нагоди сторіччя з дня народження.

Бувший учень склав і прочитав вірш, присвячений учителям Мирославі і Данилу Шандро.

В кінці події присутні взяли участь у поминальному обіді, як кажуть українці, празнику.

Головним спонсором цієї події був Союз Українців Румунії, до якого приєдналися і деякі особи.

*О, Господи Божий, з високого неба
Вислухай молитву мою:
Прийми Ти їх душу до раю, до неба
А тіло у землю сиру.*

*Колись їхні ноги по світі ходили,
О, Боже, який то був час,
Колись їхні руки так трудно робили,
Тепер вже на грудях лежать.*

*Прощай вся родина, прощайте сусіди,
Бо вже пішли ми від вас.
Нас проводжали на вічний спочинок,
Де будем лежати весь час!*

Прощальна дорога

*Наша домовина – хатина сумненька
Нема в ній дверей, ні вікна.
У тій домовині ми будем лежати
До Божого Судного дня.*

*О, Господи милий, який то світ милий,
Як хочеться жити в ці дні.
Та смерть забирає, ми мусим лежати
В холодній і темній землі.*

*Насипте над нами високу могилу,
Травою вона заросте.
На ній посадіте червону калину,
Весною вона зацвіте.*

*Будуть до неї пташки прилітати
Уранці, ввечері, весь час.
Вони будуть гарно нам щебетати,
Та буде запізно для нас.*

Михайло ГЕОРГІЙ

Марицея – село моє рідне

Марицея – повіт Сучава. Там я побачила вперше денне світло раз. Ніколи не зможу забути моє рідне село. Воно дороге і гарне для мене. Там я провела дитинство і молодість. Багато років минуло відтоді, а моє село стало краще, і я дуже радію цьому.

Село Марицея лежить між лісом і річкою Гатнуцою. Серединою біжить повітова асфальтована дорога, обіч неї тротуари, дерева і квіти. Люди марицейські – господарі від батька до сина і від матері до доньки. У них гарно прикрашені хати, збудовані сільськими ремісниками. Жінки марицейські справжні майстрині ткання і вишивання. У центрі села гарний парк, котрий був заснований за мого дитинства.

Біля парку стоїть будинок культури, почерез дорогу – школа, котра була переобладнана. Тут же диспансер, примарія та інші об'єкти.

Багато можу ще сказати, але мушу відзначити всіх марицейців, котрі люблять українські традиції. Я знала в моїм дитинстві, що на 80-90% було це українське село, всі люди говорили по-українськи, в школі вивчали рідну мову. Українці були, є і будуть у Марицеї. Колись жінки і чоловіки ходили в українських костюмах до церкви, молоді дівчата ходили так вбрані на танці.

Дуже гарне й чисте село Марицея, а це завдяки і тому, що ним керує Дан Кідовець, який любить своїх односельчан.

Пригадую як робилися храми в Марицеї.

На толоці був танець, де гуляли молоді та всі люди, а діти йшли на гуцанку.

Це діялося від полудня, бо рано ходили до церкви, а потім храмували дома з сім'єю й гостями. Храм в Марицеї 15 серпня, на Успіння Пресвятої Богородиці Марії. Тоді день великий, танець тривав аж до темної ночі.

Я давно пішла з Марицеї, тепер живу в Негостині, це село українське, але як приходжу до рідної хати, серце б'ється сильно, тому що радіюся моїм рідним і прекрасним селом. Мені здається, що воно маленьке місто, бо так виглядає.

Задоволена, що Матір Божа, Пречиста Діва Марія, пильнує над селом і охороняє нашу українську мову, котру не можу забути ніколи. Від мене низький поклін всім тим, котрих пізнаю і всім керівникам примарії.

Феліція ГРИГОРАШ

Василь Сухомлинський

Бо я – людина

Вечоріло. Битим шляхом йшло двоє подорожніх – батько й семирічний син. Посеред шляху лежав камінь. Батько не помітив каменя, спіткнувся, забив ногу. Кречучи, він обійшов камінь, і, взявши дитину за руку, пішов далі.

Наступного дня батько з сином йшли тією ж дорогою назад. Знову батько не помітив каменя, знову спіткнувся і забив ногу.

Третього дня батько й син пішли тією ж дорогою. До каменя було ще далеко. Батько каже синові:

– Дивись уважно, синку, треба обійти камінь. Ось і те місце, де батько спіткнувся й забив ногу.

Подорожні сповільнюють кроки, але каменя немає. Бачать, обабіч дороги сидить сивий

старий дід.

– Дідусю, – запитав хлопчик, – ви не бачили тут каменя?

– Я прибрав його з дороги.

– Ви також спіткнулися й забивали ногу?

– Ні, я не спіткнувся й не забив ногу.

– Чому ж ви прибравали камінь?

– Бо я – людина. Хлопчик зупинився у задумі.

– Тату, – запитав він, – а ви хіба не людина?

і від кожного внутрішнього органа. Мозок, одержуючи інформацію з усіх боків, приймає всі рішення одночасно й відповідає одразу всім.

Якби вчені задумали з малесеньких деталей спорудити комп'ютер, який би працював, як людський мозок, то був би він розміром, як хмарочос, і важив би мільйони тонн.

Оце комп'ютер!

Робота головного мозку людини нагадує комп'ютер, а комп'ютер часто порівнюють із нашим мозком. Так і кажуть про нього: «електронний мозок». Як і комп'ютер, мозок отримує сигнали, приймає рішення й видає команди. Тільки комп'ютер набагато простіший. Сигнали йому подають кнопки, та й натискають на них по черзі, а не на всі відразу. Мозку складніше: йому сигналізують всі органи чуття — шкіра, очі, вуха, ніс, язик. Водночас він отримує інформацію

Скільки важать знання?

В одному з історичних документів розповідається, що в епоху римського імператора Калігули учні, які користувалися пергаментом, написане злизували язиками.

Згодом почали користуватись пемзою. Пергамент, що виробляли з шкіри тварин, був твердий, і стирання камінчиками йому не шкодило.

Однак справа ускладнилась з виникненням паперу. Та ось понад двісті років тому відомий англійський хімік Дж. Прістлі поспробував стерти шматочком каучуку проведену олівцем лінію. Через кілька років у магазинах з'явилися гумові кубики — предки сучасної гумки. Згодом розпочалось виготовлення гумок, які стирали написане не тільки олівцем, а й чорнилом.

Василь Сухомлинський

Наказ дітям

«Батько і мати дали тобі життя і живуть для твого щастя. Не завдавай їм болю, образи, прикрощів, страждань. Все, що тобі дають батько й мати, – це їхня праця, піт, утрома. Вмій поважати працю батьків. Найбільше щастя для матері й батька – твоє життя, працьовитість, любов до науки, повага до старших. Якщо люди вважають тебе недоброю людиною – це велике горе для твоєї матері й батька. Посправжньому любити їх – означає приносити в дім мир і спокій.

Твоя сім'я – це не тільки батько й мати. Це й ви, діти. Це твоя поведінка, твої вчинки. Запитуй у батька й матері дозволу на те, що без них вам робити не можна, або ж не тактично. Справжня свобода сина й дочки – бути слухняними дітьми. Підкорення волі батьків – перша школа громадського виховання, перша дисципліна твоєї совісті. Якщо не навчишся підкорятися волі батьків, то не зможеш стати стійким, мужнім громадянином, дисциплінованим трудівником, вірним батьком своїх дітей.

Три нещастя є в людини: старість, смерть і лихі діти – говорить українська народна мудрість. Старість – невідвротна, смерть – невмолима, перед цими нещастями ніхто не зможе зачинити двері свого дому. А від лихих дітей дім можна зберегти, як від вогню. І це залежить не тільки від батьків ваших, а й від вас самих.

Бути хорошими дітьми – означає не допустити, щоб старість батька й матері була отруєна твоїми поганими вчинками. Вмій відчути найважчі душевні муки матері й батька. Їхня хвороба – твоє горе. Їхні невдачі і неприємності на роботі – твоя біда. Вмій бути добрим у думках і почуттях. Бережи здоров'я батьків. Пам'ятай, що ранню старість і хвороби батькам приносить не тільки праця, втома, а й сердечні хвилювання, переживання, тривоги, прикрощі. Найбільше вражає батьків дитяча невдячність, байдужість сина чи доньки. Будьте гідними своїх батьків!»

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ ТА МОВИ

Українська мова — сильна і самодостатня

Щороку 9 листопада ми відзначаємо державне свято — День української писемності та мови. За православним календарем це свято припадає на день вшанування пам'яті преподобного Нестора-літописця — основоположника давньоруської історіографії, ченця Києво-Печерського монастиря. Колись у день вшанування Нестора-літописця батьки віддавали дітей до школи, а потім ішли до церкви і ставили свічку перед образом преподобного, бо вірили, що він допоможе дитині отримати гарну освіту.

Існує думка, що саме з діяльності преподобного Нестора і починається писемна українська мова. Тож день, коли

вшановують цю видатну постать, недарма зробили Днем української писемності — адже це підкреслює, що наша мова зародилася багато століть тому і пройшла довгий шлях розвитку.

Натомість український народ упродовж кількох століть привчали до думки про вторинність, несамостійність нашої мови, нерідко називаючи її тільки діалектом. Однак, за гіпотезами лінгвістів, українська мова почала формуватися ще у VI–IX століттях. У різні періоди свого існування наша мова поєднувала в собі елементи давньоруської писемної мови, українсько-білоруської, слов'яноукраїнської, староукраїнської та церковнослов'янської.

Знаємо, що зачинателем сучасної української мови вважають І. Котляревського, а основоположником — Т. Шевченка. Ми знаємо про те, скільки заборон та утисків витримала українська мова, перш

ніж стати державною мовою незалежної України.

Якщо українська мова пережила стільки ударів, то те ми любім і розвиваймо нашу мову, адже саме вона — одна з найяскравіших ознак українського народу, саме вона формує нашу сутність. Саме цією мовою ми думаємо, саме нею виражаємо свої найщиріші емоції. Тож вона — найцінніша часточка нас самих.

Д. Павличко

РІДНА МОВА

Спитай себе, дитино, хто ти є,
І в серці обізветься рідна мова;
І в голосі ясним ім'я твоє
Просяє, наче зірка світанкова.
З родинного гнізда, немов пташа,
Ти полетиш, де світу далечизна,
Та в рідній мові буде вся душа
І вся твоя дорога, вся Вітчизна.
У просторах, яким немає меж,
Не згубишся, як на вітрах полова.
Моря перелетиш і не впадеш,
Допоки буде в серці рідна мова.

О. Олесь

РІДНА МОВА В РІДНІЙ ШКОЛІ

Рідна мова в рідній школі!
Що бринить нам чарівніш?
Що нам ближче і милиш
І дорожче в час недолі?
Рідна мова! Рідна мова!
Що в єдине нас злила, —
Перші матері слова,
Перша пісня коліскова.
Як розлучимось з тобою,
Як забудем голос твій
І в Вітчизні дорогій
Говоритимем чужою?!
Краще нам німими стати,
Легше гори нам нести,

Ніж тебе розп'ясти,
Наша мова, наша мати!
Ні! В кім думка прагне слова!
Хто в майбутнім хоче жить,
Той всім серцем закричить:
— В рідній школі — рідна мова!
І спасе того в недолі
Наша мрія золота,
Наше гасло і мета
— Рідна мова в рідній школі.

С. Воробкевич

РІДНА МОВА

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.

Як ту мову нам забути,
Котрою учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.

У тій мові нам співали,
Нам казки казали,
У тій мові нам минувшість
Нашу відкривали.

От тому плекайте, діти,
Рідну свою мову,
Вчіться складно говорити
Своїм рідним словом.

А. Незнаний

ЛИШ ПО-УКРАЇНСЬКИ

Українські діти
Всім говорять сміло:
Свій народ любити —
То велике діло.

Лиш по-українськи
Любо говорити,
І по-українськи
Господа молити.

Треба й чужі мови
Старанно вивчати,
Та з усіх найбільше
Рідну шанувати.

В. Кленц

НАША МОВА СОЛОВ'ІНА

Солов'ї розливаються ніжно
У зеленім веснянім гаю,
Син до матері каже: — Ця пісня
Дуже схожа на мову твою.

Посміхається мати до сина:
— Пам'ятай, моє миле дитя,
Рідна мова завжди солов'їна,
Зігриває людей все життя.

Наша мова живе й буде жити,
Бо вона, ніби подих весни —
Пам'ятай ти завжди про це, сину,
Рідне слово теплом огорни.

Буковинська осінь

Настала осінь. Природа починає міняти барви, дерева починають лисіти, дні чимраз коротші, а ночі довші. Люди зібрали все з поля і ввихаються дуже, бо приходить студінь. Наповнили комору і пивницю, і тепер думають веселитися.

В Негостині на 26 жовтня великий Храм – Вмч. Дмитрія Солунського. Рано люди ходили на службу Богу до церкви, де служили сім священників. Пополудні пішли всі додому храмувати, а потім до культурного дому на спектакль. Там співали, музика грала і всі були веселі. Одні з нас святкували день народження. Керівник «Негостинських голосів» пан професор Микола Крамар святкував разом з нами своє 70-річчя. Ми йому бажаємо багато здоров'я, жити довго в мирі і в щасті. Це було другого храмового дня. Але в нас був і один Дмитро, член нашого гурту, і ми разом святкували його іменини. Потім прийшов листопад, коли голова філії СУРУ Сучавського повіту інж. Борислав Петрашук сповнив 44 роки. Ми даруємо йому багато здоров'я, успіхів, терпеливості і багато му-

дрості нами керувати. В цей час народився і проф. Чернівцького університету Андрій Плішка, котрому сповнилося 70 – багато здоров'я

і много літ прожити! Читала в нашій українській пресі, що і пан Степан Бучута, голова СУРУ, сповнив недавно 70 літ. І від нас прийміть

на многая літа. Цеї осені і шеф-редактор «Українського вісника» Михайло Михайлюк святкував свій день народження. Тому я кажу, що осінь було багата.

Від «Негостинських голосів» всім, що я їх назвала, прийміть багато здоров'я, успіхів вам і вашій родині. Від усього серця «На многая і щасливі літа!» Хай будуть здорові і багато літ проживуть між друзями.

Не можу проминути момент, коли багато українців Сучавського повіту зустрілися з Паном Василем Боєчком, Генеральним Консулом України в Сучаві і Надією Боєчко, коли вони прощалися з друзями, бо відійшли до свого краю. З наших очей капали сльози, бо вони були такі люди, що всі їх любили. Вони були обдаровані квітами, а Пані Надія з сльозами в очах нам декламувала дуже гарні вірші про рідний край, про матір і друзів. Його Ексцеленція Василь Боєчко сказав, що дуже любить наш край, що вони дуже добре почувалися в Румунії і ніколи не забудуть час, який вони прожили тут. З такими добрими і побожними людьми тяжко розставатися.

На фото: Генеральний Консул Василь Боєчко і його дружина Надія прощаються з сучавськими українцями.

Феліція ГРИГОРАШ

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:
E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România